

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN GELİŞTİRDİĞİ İNOVASYON POLİTİKALARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Yrd. Doç. Dr. ALİ FIKIRKOCA
(Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi)

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN GELİŞTİRDİĞİ İNOVASYON POLİTİKALARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

- A- AVRUPA BİRLİĞİ'NDEKİ BİLGİ VE İNOVASYON ETKİLEŞİMİ
- B- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN GELİŞTİRDİĞİ POLİTİKALARIN EVRİMİ
- C- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON PERFORMANSI
- D- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLARDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR
- E- SONUÇ

A- AVRUPA BİRLİĞİ'NDEKİ BİLGİ VE İNOVASYON ETKİLEŞİMİ

- İnovasyon Avrupa Birliği'nde, özellikle de Avrupa toplumunda önemlidir. Bunun nedeni; inovasyonun Avrupa Birliği üye ülkelerinde refah ve yaşam standardını yükseltmesidir.
- Özellikle İskandinav ülkelerinin teknoloji alanında sağladığı atılımlar sanayi ve sosyal politikaların sentezine imkan sağlayan inovasyon politikalarını öne çıkarmaktadır.

B- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN GELİŞTİRDİĞİ POLİTİKALARIN EVRİMİ

- Bilgiye dayalı ekonomileri oluşturmak için AB'de atılan ilk adımlardan söz etmek gerekirse

1980'lerde özel ve kamu aktörlerini harekete geçiren büyük Ar-Ge projeleri (ESPRİT)

1995: "Green Paper On Innovation"

- Avrupa Paradoksuna ilk kez değinilen bu dokümanda; Avrupa'nın bilimdeki performansının rakiplerine göre yüksek olmasına rağmen, bu performansı teknolojik ve ticari avantajlara dönüştürememesi vurgulandı.

B- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLAR VE GELİŞTİRDİĞİ POLİTİKALAR

- 2000'lerde AB ile ABD arasında artan bir "inovasyon açığı". Bunun nedeni Avrupa Birliği'nin bilgi ve iletişim teknolojilerindeki zayıflığı,
- Avrupa 2010 yılına gelindiğinde tekrar önde olmayı amaçlıyor. Bunun için de pek çok uygulama yapmakta, politikalar uygulamakta ve başarılı politikaları kıyaslama yöntemiyle belirleyerek bu politikaları başka inovasyon sistemlerindeki politikalarla bütünleştirmeyi hedeflemektedir.

B- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLAR VE GELİŞTİRDİĞİ POLİTİKALAR

- Lizbon Zirvesi'nde (2002), Avrupa'yı 2010 yılında dünyanın en dinamik ve rekabet gücü en yüksek bilgi ekonomisi haline getirmeyi amaçlayan Avrupa Araştırma Alanı'nın uygulama aracı olarak 6'ncı Çerçeve Programı'nın uygulanması kararlaştırıldı. Daha fazla işbirliği ve bütünleşme
- Yeniliklerin başarılı bir şekilde kullanılması ve ticarileştirilmesi işletmeler yoluyla olabileceği için, girişimciler ve işletmeler, inovasyon sürecinin merkezinde yer almaktadır.

C- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON PERFORMANSI

- Avrupa Birliği içerisindeki 27 üye ülke; bilim mühendislik, sosyal ve beşeri bilimler, girişim sermayesi, özel kredi, geniş bant erişimi, toplum markaları ve tasarımları, demeler dengesi gibi pek çok alanda ilerlemeler kaydetmiş ve bu gelişmelerde 2009 inovasyon göstergeleri raporunda belirtilmiştir.
- Bu gelişmelere rağmen; Avrupa Birliği'nin Japonya ve ABD'nin inovasyon performanslarını yakalama hedefi gerçekleşememiş, hatta tam tersi bir durum gözlenmiştir.

C- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON PERFORMANSI

- Avrupa Birliği'nin inovasyon performansının hala bazı alanlarda yetersiz olduğu ya da geliştirilmediği ortaya çıkmakta ve Japonya ve ABD'yi hedef alan Avrupa'nın hala bu ülkelerle olan inovasyon açığıı kapatamadığı görölmektedir.
- BRIC ülkelerinin inovasyon performansına göre yapılan karşılaştırmada her ne kadar AB inovasyon performansı iyi olduğu görölse de, bu durum; Avrupa Birliği'nin hedefine ulaşması için yeterli olmamaktadır.

D- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLARDA KARŞILAŞTIĞI KURUMSAL VE ÖR GÜTSEL SORUNLAR

- KAPİTALİST ÇEŞİTLİLİK
- Avrupa'da farklı kurumsal yapılar görülmektedir. Bu yapılarda, inovasyonların gerçekleştirilmesi için yapılması gereken uygulamaları uygulamakta zorluk çekmekte, hazırlanan politikaları ülkelere adapte edememektedir.
- Kurumsal çeşitlilik: inovasyon alanında en önde koşan İskandinav ülkeleri Almanya ve İsviçre
- Bunların hemen arkasında 2. bir grup olarak Benelux ve Fransa
- Akdeniz kuşağı ve doğu bloku ülkeleri daha geriden geliyor

D- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLARDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

- ÖRGÜTSEL YAPILARDA ÇEŞİTLİLİK
- 2000 yılında Avrupa Yaşama ve Çalışma Koşullarını İyileştirme Vakfı tarafından Üçüncü Avrupa Çalışma Koşulları Anketi yapılmıştır.
- Yapılan anketten elde edilen verilere çoklu uyum analizi yapılarak Avrupa'da olan 4 örgütsel yapı belirlenmiştir.
Bu yapılar;
 - Çalışma örgütlerinde “öğrenen” yapılar
 - Çalışma örgütlerinde “yalın” yapılar
 - Çalışma örgütlerinde “taylorist” yapılar
 - Çalışma örgütlerinde “basit “ ya da “geleneksel”

D- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLARDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

- Yapılan anket sonuçlarında AB çalışanlarının özellikle İskandinav ülkelerinde öğrenen örgüt yapılarında çalıştığı görülmektedir.
- Yalın yapıda iş rotasyonunun ve takım çalışmasının önemli olmasıdır. Öğrenen yapı ile yalın yapı karşılaştırıldığında çalışmadaki özerklik oranının yalın yapıda daha az olduğu görülmektedir (İngiltere, İspanya, İrlanda)
- Taylorist yapıda çalışanların özerklik oranı da daha azdır, basit görevler. Basit (geleneksel) yapıda kullanılan yöntemler biçimsellikten uzak, verilen görevlerin monotonluk oranı da diğerlerine göre fazladır (güney Avrupa).

D- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLARDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

- FARKLI KURUMSAL VE ÖRGÜTSEL YAPILAR FARKLI HEDEFLER
- Avrupa Komisyonu, entegrasyonun bütün ülkelerle beraber yapılmasının gerekliliğini vurgulamış ve bunun sonucunun daha verimli olacağını belirtmiştir. Oysaki her üye ülke, kendi sorununu belirleyip bu sorunu çözmek için çalışmalar yapmış, uygulamalar hazırlamış ve kendi ulusal inovasyon sistemine bunları adapte etmiştir.
- üye ülkelerin Avrupa İnovasyon sistemini oluştururken hedefledikleri amaçlar farklıdır ve bu yüzden yaptıkları uygulamalarda çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilik de Avrupa entegrasyonu için yapılan çalışmaları yavaşlatmakta ve örgütsel alanda yapılacak yenilikçi kıyaslama çalışmalarının yapılmasını zorlaştırmaktadır.

D- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLARDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

- AKILSIZ KIYASLAMANIN TEHLİKELERİ
- Uyarılama çalışmalarında yapılan bir yanlış vardır : her politikanın her ülkenin inovasyon sistemine kolaylıkla uyarlanacağı varsayımıdır. Yapılan veya yapılacak “en iyi uygulamaların” ülkeler arası transfer girişimlerinde hangi koşulların dikkate alınması gerektiği önemli bir husustur.
- ABD: Yeni ekonomi (girişim sermayesi, esnek istihdam piyasaları, özerk ve merkezi olmayan akademik dünya
- Kıta Avrupası: bankacılık temelli finans, merkezi ve devlet güdümünde üniversite, sosyal Avrupa

D- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLARDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

- Siyasi, sosyal ve kültürel tercihler önemli bir faktördür ve bunlar, politikaların ve uygulamaların toplumlar tarafından ne kadar benimseneceğinin bir belirleyicisidir.
- Bu yüzden toplumların kendi tercihlerini göz önünde bulundurmasının önemli bir faktör olduğu unutulmamalı ve buna göre benimseyecekleri politika uygulamaları ve çalışmalarının Avrupa Birliği üye ülkelerini hangi alanlarda birbirleriyle bütünleştirebileceği yapılan çalışmalar ile belirlenmelidir.
- Bunun için ulusal sınırların etkisine ve aktörlerin bilgi akışındaki etkinliğine de bakılmalıdır.

D- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLARDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

- Herhangi bir uygulama ya da politikanın başka ülkelerdeki uygulamalara ve politikalara uyarlanması sürecinde aktörleri etkileyen etkenlerden en önemlisi ulusal ya da bölgesel sınırlardır.
- Bilgi yoğunluğu olan ve geniş bilgi aktivitelerinin gerçekleştiği; üst düzey bölgesel inovasyon sistemlerinde, bilgi akışı bölgeler ile uluslar arasında gerçekleşmektedir.
- Bu bölgeler, ulusal sistemin içerisinde yer alan bölgelerden bilgiyi çekerek, diğer bölgelere veya bölgelere bu bilgiyi iletirler.

D- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLARDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

- Aktörleri etkileyen diğer etkenlere baktığımızda bunlardan bir diğerinin; bilgi alışverişini sağlayan bölgelerde çok uluslu şirketlerin ve uluslar arası işbirliklerinin payı olduğu görülmektedir.
- Bunun nedeni olarak da; gerek ülkeler gerek kurumlar tarafından uyarlanan politikaların, yukarıda belirtilen etkenler değerlendirilmediği takdirde benimsenmeyeceği ya da benimsenmesinin zor olacağı gösterilmektedir.
- Ayrıca ülkelerin sosyal kapasite ve kaynaklarının, aktörlerin etkisi olmadan ve ulusal sınırların önemi kavranmadan istenildiği şekilde de aktarılamayacağı vurgulanmaktadır.

D- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLARDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

- AVRUPA PARADOKSU SORGULANIYOR
- Avrupa Birliği ile ABD teknolojik ve bilimsel açıdan karşılaştırıldığında; Avrupa'nın bilimde gösterdiği performansın, ABD'nin performansından daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalara bakıldığında Avrupa'nın bu performansını yenilik ve rekabet avantajına dönüştürememesi dikkat çekicidir. Avrupa paradoksu da tam bu noktada doğmaktadır.

D- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLARDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

- Avrupa'nın yayımladığı yayınların aldığı sayısının, ABD'nin yayımladığı yayınlarının sayısıyla karşılaştırıp, bu sayının fazla olup olmadığına bakmışlardır.
- AB'ndeki yayınların aldığı atıflar, son dönemlerdeki Nobel ödüllerine bakıldığında AB temel araştırma alanında düşünülenin aksine ABD'nin gerisinde yer almaktadır
- Avrupa Birliği'nin bilim ve teknoloji alanında yaptığı harcamalar ve ileri teknoloji alanındaki patent sayıları yetersiz kalmaktadır

D-AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNOVASYON İÇİN ATTIĞI ADIMLARDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

- 1980'li yıllardaki büyük Araştırma ve sanayi projeleri hamlesine yönelimi savunan yazarlar,
- Krizle beraber ulus-devletlerin geri dönüşü
- Avrupa Birliği kendi inovasyon sistemini oluştururken sanayi- üniversite, devlet-üniversite ve sanayi-devlet bağlantılarını kurduğunda herhangi bir sorun yaşayıp yaşayamayacağına ya da bu bağlantılar arasında etkileşim olup olmayacağına dair çalışmalar yapmamıştır.

E- SONUÇ

- Avrupa Birliği'nin uyum sürecinde ve Avrupa İnovasyon Sistemi içerisinde, bilim ve teknoloji alanında hazırladığı ve uyguladığı politika uygulamaları ve politikalar, Avrupa Birliği'ni dünyadaki en dinamik ve en rekabetçi toplum haline getirmeye yetmemektedir.
- Uygulanan stratejilerin ya da politikaların 10 yıllık bir döneme sığdırılması ve bu dönemin bütün üye ülkeler tarafından kabul edilmeden yürürlüğe konması ve bütünleşme hedefi aşırı iddialı hedefler olarak görünmektedir
- AB'nin inovasyon politikalarının geçirdiği evirme bakıldığında önemli dersler mevcuttur, hareketli hedef...

E- SONUÇ

- AB'nin kurumsal çeşitliliği bütünleşmeyi zorlaştırmaktadır
- Farklı ulusal çıkarlar, çok vitesli bir Avrupa inovasyon alanı, ülkeler ve bölgeler bilgi yoğunluğu açısından çeşitlilik arz ediyor
- Kıyaslama ve “en iyi uygulamalar” yaklaşımının tehlikeleri (Avrupa paradoksu: başarı faktörlerinin analizi ve yerel koşullar)
- Politika uygulamaları esnek ve dinamik olmalı
- Çok vitesli ve heterojen bir Avrupa'da benzer ülkeler arasında ittifaklar ve gelişmiş bilgi yoğun bölgelerle işbirliği
- Araştırma kalitesi ve büyük projeler